

№1(1) 2023

AYNIY VORISLARI

**XALQARO ELEKTRON JURNAL
INTERNATIONAL ELECTRONIC JOURNAL**

ISSN
E-ISSN

“AYNIY VORISLARI”
xalqaro elektron jurnal

«НАСЛЕДНИКИ АЙНИ»
международный электронный
журнал

“AYNIY’S SUCCESSORS”
international electronic journal

№1(1) 2023

Jurnal haqida

Jurnalga O'zbekiston Respublikasi Prezidenti administratsiyasi huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan ommaviy axborot vositasi davlat ro'yxatidan o'tkazilganligi to'g'risida 072250 raqamli guvohnoma berilgan.

"Ayniy vorislari " xalqaro elektron jurnali

"Sadridin Ayniy saboqlari " xalqaro elektron jurnaliga taqdim etilgan ilmiy maqolalarga qo'yiladigan asosiy talablar falsafa doktori (PhD), fan doktori (DSc) dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini xalqaro standartlar va O'zbekiston Respublikasi "Oliy attestatsiya komissiyasi to'g'risidagi Nizom" talablari, shu jumladan elektron ilmiy-texnik jurnallarga qo'yiladigan talablar tizimi hisoblanadi.

«Наследники Айни» международный электронный журнал

Основные требования к научным статьям, представляемым в международном электронном журнале «Наследники Айни» являются научные труды, рекомендованные для публикации основных научных результатов докторских (PhD), (DSc) диссертаций в соответствии с международными стандартами и «Положением о Высшей аттестационной комиссии» Республики Узбекистан, в частности требования к электронным научно-техническим журналам.

About the magazine

"Aini's Successors" international electronic journal

The main requirements for scientific articles submitted to the international electronic journal "Aini's Successors" are scientific publications recommended for the publication of the main scientific results of doctoral (PhD), (DSc) dissertations in accordance with international standards and the "Regulation on the Higher Attestation Commission" of the Republic of Uzbekistan, including from templates in the system of requirements for electronic scientific and technical journals.

BOSH MUHARRIR

OBIDJON XAMIDOV,
iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI

DILRABO QUVVATOVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)

MAS'UL KOTIB

NAFOSAT O'ROQOVA,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) (O'zbekiston)

TAHRIR HAY'ATI:

DARMONOY O'RAYEVA,
filologiya fanlari doktori, professor (O'zbekiston)

JUMAQUL HAMROH,
filologiya fanlari doktori, professor (O'zbekiston)

NURBOY JABBOROV,
filologiya fanlari doktori, professor (O'zbekiston)

NURALI NUROV,
filologiya fanlari doktori, professor (Tojikiston)

SHAVKAT HASANOV,
filologiya fanlari doktori, professor (O'zbekiston)

SHAMSIDDIN SOLIHOV,
filologiya fanlari doktori, professor (Tojikiston)

NURETTIN DEMIR,

Pr. Dok. (Туркия)

NAFAS SHODMONOV,
filologiya fanlari doktori, professor (O'zbekiston)

ALFIYA YUSUPOVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Rossiya)

SHOHIDA SHAHOBIDDINOVA,
filologiya fanlari doktori, professor (O'zbekiston)

G'AYRAT MURODOV,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor
(O'zbekiston)

SHOIRA AXMEDOVA,
filologiya fanlari doktori, professor (O'zbekiston)

MEHRINISO ABUZALOVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor
(O'zbekiston)

DILSHOD RAJABOV,
filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)

HUSNIDDIN ESHONQULOV,
filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)

MA'RIFAT RAJABOVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)

QAHRAMON TO'XSANOV,
filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)

MALOHAT JO'RAYEVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor
(O'zbekiston)

ZUBAYDULLO RASULOV,
filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)

SHODMON SULAYMONOV,
filologiya fanlari nomzodi (O'zbekiston)

MAQSUD ASADOV,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor
(O'zbekiston)

HILOLA SAFAROVA,
filologiya fanlari nomzodi, dotsent (O'zbekiston)

SAIDA NAZAROVA,
filologiya fanlari nomzodi, dotsent (O'zbekiston)

BAYRAMALI QILICHEV,
filologiya fanlari nomzodi, dotsent (O'zbekiston)

DILOROM YO'LDOSHEVA,
pedagogika fanlari nomzodi, professor
(O'zbekiston)

ZILOLA AMONOVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)

OTABEK NOSIROV,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
(O'zbekiston)

MEHRINIGOR AXMEDOVA,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
(O'zbekiston)

YARASH RO'ZIYEV,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
(O'zbekiston)

SADOQAT MAXMUDOVA, filologiya fanlari
bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
(O'zbekiston)

JAMOATCHILIK KENGASHI

Jamoatchilik kengashi raisi:**TO'LQIN RASULOV,**fizika-matematika fanlari doktori (DSc), professor
(O'zbekiston)**Jamoatchilik kengashi raisi o`rinbosari:****ERGASH QILICHEV,**filologiya fanlari nomzodi, professor
(O'zbekiston)**Jamoatchilik kengashi:****IBODULLA MIRZAYEV,**

filologiya fanlari doktori, professor (O'zbekiston)

МУСЛИХИДДИН МУХИДДИНОВ,

filologiya fanlari doktori, professor (O'zbekiston)

МАНМАЙУСУФ ИМОМЗОДА,

filologiya fanlari doktori, akademik (Tojikiston)

ШАВКАТ ХАЙТОВ,filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)**GULMUROD ZARIPOV,**

texnika fanlari nomzodi, dotsent (O'zbekiston)

TAVAKKAL CHORIYEV,filologiya fanlari nomzodi, professor
(O'zbekiston)**BIBISH JO'RAYEVA,**filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)**LAYLO SHARIPOVA,**filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)**NAZORA BEKOVA,**filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)**ATOULLO AXMEDOV,**

filologiya fanlari nomzodi, dotsent (O'zbekiston)

GULI TOIROVA,filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)**LOLA NE'MATOVA,**filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)**BASHORAT JAMILOVA,**filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)**SUMAYRA HAVAZ,**

PhD (Kanada)

NOZIMA XOLIQOVA,filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
(O'zbekiston)**MUHARRIRLAR:****SHOHSANAM DAVRONOVA,**

filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

RA'NO RAJABOVA,

filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

IXTIYOR KAMOLOV,

filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

MEHRIGIYO SHIRINOVA,

filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

TEXNIK MUHARRIRLAR:**NASIMA Qodirova,** filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)**NIGORA Sayfullayeva****AZIMJON Qalandarov****MUSAHHIHLAR:****RO'ZIGUL Qodirova****DILDORA Nazarova****SARVINOZ Raximova**

MUNDARIJA

Bosh muharrir minbari	5
Хамидов Обиджон Хафизович. Sadriddin Ayniy yurtida adib nomidagi xalqaro elektron jurnalga asos solindi	5
Садриддин Айний ҳаёти ва ижодида доир тадқиқотлар	6
Қиличев Эргаш Ражабович. Садриддин Айний – сўз санъаткори.....	6
Сафаров Охунжон. Устод Айнийнинг мусиқа ва санъат аҳлига муносабати.....	14
Ҳаққулов Иброҳим Чориевич. С.Айнийнинг мумтоз ва замонавий ўзбек адабиётини ривожлантиришга қўшган ҳиссаси.....	20
Нуралӣ Нурзод. Бозтоби наврӯзи Бухоро ва оинҳои он дар “Ёддоштҳо”-и устод Айний ...	22
Ҳасанов Шавкат Аҳадович. Ижодкор шахсияти ва воқелик талқини.....	32
Муродов Ғайрат Некович. Садриддин Айнийнинг романнавислик маҳорати	38
Ахмедова Шоира Неъматовна. Садриддин Айний асарлари ва жаҳон адабиёти.....	44
Ўраева Дармоной Саидахмедовна. Садриддин Айнийнинг фольклордан фойдаланиш маҳорати	49
Қувватова Дилрабо Ҳабибовна. Ўзбек насри тараққиётида Садриддин Айнийнинг ўрни.....	54
Файзуллоев Бахтиёр Бобоҷонович. Садриддин Айний – адабиётшунос.....	58
Фольклоршунослик ва адабиётшунослик масалалари.....	62
Арипова Халима Ариповна. Особенности изучения поэмы на уроках литературы в 8 классе.....	62
Камолов Ихтиёр Нигматуллаевич. Захириддин Муҳаммад Бобур замондошлари нигоҳида	69
Amonov Ulug'murod Sultonovich, Saparova Shahlo Ramazonovna. Elbek – bolalar adabiyotini o'qitish metodikasining asoschisi.....	73
Sharipova Raxima Muxtorovna. Yangi o'zbek she'riyatida qor tasvirining berilishi.....	78
Azimova Muhabbat Samadovna. Sadriddin Salim Buxoriy she'riyatida badiiy san'atlar	82
Кудратова Муборак Шухратовна. Асқар Маҳкам шеъриятида илоҳий-ирфоний мотивлар тадрижи	86
Saidova Nodira Mustakimovna. Rahim Vohidovning “Yog'di o't ustiga qor...” tadqiqotida tahlil va talqin mahorati.....	91
Tilshunoslik va tarjimashunoslik muammolari	96
Шахабитдинова Шохида Ҳошимовна, Қосимова Мадина Зайнобидиновна. «Бахтлилик ва бахтсизлик» концептуал бинар оппозицияси ифодаловчиларининг луғатлардаги таҳлили.....	96
Абузалова Мехринисо Кадировна. Грамматик валентлик ва унинг синтактик қурилма тузилишини белгилашдаги аҳамияти.....	104
Juraeva Malohat Muhammadovna. The category of modality in linguistics and its features (on the example of french and uzbek fairy tales)	111
Джураева Зулхумор Раджабовна. «Маскулинность» и «феминность» как ключевые категории гендерной лингвистики	117
Yuldasheva Dilorom Nigmatovna. Sukut lingvopragmatik birlik sifatida	123
Toirova Guli Ibragimovna, Chudakova Vera Petrovna, Quziyeva Taxmina Faxriddinovna. Integral raqamli vositalardan foydalanish jarayonida o'zbek tiliga moslashtirilgan qisqartmalarni yozish xususiyatlari	132

Amonov Ulug'murod Sultonovich
Buxoro Davlat Pedagogika Instituti
dotsenti, f.f.f.d.(PhD)
Saparova Shahlo Ramazonovna
Buxoro davlat universiteti
tayanch doktoranti,
E-mail: saparova.shahlo@mail.ru

ELBEK – BOLALAR ADABIYOTINI O'QITISH METODIKASINING ASOSCHISI

Annotatsiya: Bu maqolada XX asrning boshlarida yashab ijod qilgan jadid adabiyotimizning yirik namoyondasi Elbekning hayoti hamda boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun yaratgan "Go'zal yozg'ichlar" o'qish kitobi haqida yoritilgan. Elbekning bu darsligida ko'plab ijodkorlar, jadid adabiyoti vakillarining eng sara asarlaridan namunalar keltirilgan bo'lib, maqolamizda ularning mundarijasi keltirib o'tilgan. Shuningdek, "Hunarsiz kishi o'limga yaqin" hikoyasining "Go'zal yozg'ichlar" o'qish darsligi va amaldagi boshlang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darsligi bilan hamohang ekanligini ko'ramiz.

Kalit so'zlar: Jadidchi Elbek, "Til" she'ri, "Go'zal yozg'ichlar" darsligi va mundarijasi, "Hunarsiz kishi o'limga yaqin" hikoyasi

Abstract: This article describes the life of Elbek, a major representative of our modern literature, who lived at the beginning of the 20th century, and created the reading book "Go'zal yozg'ichlar" (Beautiful writings) for primary school students. In this textbook, there are the best examples of works of many representatives of modern literature, and their content is cited in our article. We also can see that the story "Hunarsiz kishi o'limga yaqin" (An unskilled person is close to death) from the reading book the "Go'zal yozg'ichlar" (Beautiful writings) textbook is aligned with the current elementary mother tongue and reading textbook.

Key words: Jadidchi Elbek, poem "Til" (Language), textbook and contents of "Go'zal yozg'ichlar" (Beautiful writings), story "Hunarsiz kishi o'limga yaqin" (An unskilled person is close to death).

Аннотация: В данной статье рассказывается о жизни крупного представителя нашей современной литературы Эльбека, жившего в начале 20 века и создавшего книгу для чтения «Гё'зал ёзг'ичлар» («Прекрасные сочинения») для учащихся начальных классов. В этом учебнике собраны лучшие работы произведений многих представителей современной литературы, а их содержание приводится в нашей статье. Мы также можем видеть, что рассказ «Хунарсиз киши о'лимга якин» (Неумелый человек близок к смерти) из книги для чтения учебника «Го'зал йозг'ичлар» (Красивые писания) соответствует нынешнему начальному родному языку и чтению учебника.

Ключевые слова: Джадидчи Элбек, поэма "Til" (Язык), учебник и содержание "Go'zal yozg'ichlar" (Красивые сочинения), повесть "Hunarsiz kishi o'limga yaqin" (Неумелый человек близок к смерти).

Kirish: XX asrning boshlarida jadidlar yangi usuldagi maktablar ochib, shu maktablar uchun o'zlari darsliklar va o'quv qo'llanmalar yaratishgan. Jadid vakillaridan biri Elbek o'zining darsliklarini "Chig'atoy gurungi" dasturi asosida yozgan. "Bilim", "O'rnak", "Go'zal yozg'ichlar", "Imlo masalasi", "Yozuv yo'llari", "Boshlang'ich maktabda ona tili" kabi darslik va o'quv qo'llanmalari shular jumlasidandir. Shuningdek, ko'plab tadqiqotchilar tomonidan ham e'tirof etilayotgan, qatag'on bo'lishiga sabab qilib ko'rsatilgan ayblovlardan biri "Til" she'ri ham shu dasturga asoslangan va Cho'lpon she'riga javob tariqasida yozilgan.

Mungli qushim, sayrab-sayrab kel, anglat –

Kimlar erur turk tilini sotg'uvchi?

Bulbul kabi sayrab turg'on bu tilni

Uyalmayin bu o'lkadan otg'uvchi?!
 Boldan totli, jondan tunuk turkchani
 Tushunmayin xo'rlab-xo'rlab yotg'uvchi?!
 Ochunlarda boyligin ko'rsatmasdan
 Kimdir bunga: «Yordi, yoramas» degan?
 Mungli qushim, unlarni qo'y, sen sayra,
 Turk tilining dong'in chiqar ko'klarga!
 Qo'y ularni, ular yo'ldan ozsunlar,
 El ichida bo'sh-bo'g'ozlik sotsunlar [1, 25]

Asosiy qism: Elbek (asl ismi Mashriq Yunusov) 1898-yili Toshkent viloyati Bo'stonliq tumani go'zal Xumson qishlog'ida dunyoga kelgan. Ular oilada besh o'g'il va bir qiz bo'lgan. Eski maktabda savod chiqarish bilan bir qatorda Elbek dehqonchilik ishlarida otasi Yunus akaga yordam bergan, oilani boqishga ko'maklashish uchun 1911-yilda Toshkentga borib gazeta sotuvchisi, bosmaxonada yugurdak, odamlarning uylarida qarol bo'lib ishlagan. Shunga qaramay ilmga chanqoq, mehnatsevar yosh Mashriq Yunusov dastlab rus-tuzem, jadid maktabida hamda Munavvarqorining ikki yillik "Namuna" maktabida o'qiydi. So'ng jadid maktablarida o'qituvchilik bilan birga ijodiy faoliyatini ham olib borgan.

Elbek Shermuhamedovlar oilasi bilan ancha yaqin bo'lib, 1921-yilda bu oilaning kenja farzandi Muborak (1905-1978) bilan turmush qurib, bir nafar o'g'il farzand(ba'zi manbalarda nomi Ulug'bek deb ko'rsatilgan) ko'rishgan.

Elbek o'zbek bolalar adabiyotining yaratuvchisi, yirik pedagog, shoir, yozuvchi, tilshunos olim, folklorshunos bo'lib, bir necha asarlari tarjimoni hamdir.

Elbekning ijodi tarixshunos olim Haydarali Uzoqov ("Momaguldurak", "Tanlangan asarlar"), Nurmuhammad Qobulov ("Elbek"), Ulug'murod Amonov ("Armug'on yolqinlar", "O'zbek folklorshunosligi xrestomatiyasi"), Ulug'bek Dolimov ("Elbek ijodining chet ellarda o'rganilishi"), Ahmad Aliyev ("Elbek va davr adabiy jarayoni"), Salohiddin Mamajonov, Sherali Turdiyev, Rahmatilla Inog'omov, Tohir Qahhor, Salimxon Tillaxonov, Siddiq Asqarov, Abul Bozorov, G'afurjon Mahmudov, Jo'ra Xudoyberdiyev, Hilola Zoirova, Gulchehra Aliyeva, Ibrohim Rahim, Ashurali Zohiriy(olim), Abdulaziz Ahmedov kabi bir necha yosh tadqiqotchilar tomonidan u yoki bu darajada o'rganilgan.

Elbek ijodining katta qismi bolalar uchun yozilgan quvnoq she'rlarlardan, masallardan va boshlang'ich maktablarning o'quvchilari uchun yozilgan darsliklardan tashkil topgan. Elbek boshlang'ich sinflarda o'qishni o'qitish metodikasi bo'yicha "Bilim", "O'rnak", "Go'zal yozg'ichlar" kabi darsliklar yaratgan.

Elbek «Go'zal yozg'ichlar» to'plamini 1925-yilda nashr ettirib, uning muqovasiga "Boshlang'ich maktablarning 4nchi bo'limlari uchun tuzilgan o'qish kitobidir" deb yozilgan. Unda o'quvchining yoshi, bilim darajasini, dunyoqarashini hisobga olgan. Cho'lponning "Oydin kechalarda" hikoyasi bu to'plamda ikkinchi bor nashr etilgan va Elbek tomonidan ba'zi so'zlarga o'zgartirishlar kiritilgan. Masalan "hamma" o'rnida "barcha", "qalbini" so'zlari o'rnida "yuragini" kabi.

"Go'zal yozg'ichlar" darsligining 1925-yil nashr qilingan arab yozuvidagi shakli Elbekning quyidagi so'zlari bilan boshlangan:

"Go'zal yozg'ichlar" otli bu asarning bosilib maydong'a chiqq'aniga hali ko'p vaqt o'tmadi yolg'iz ikki oy vaqt o'tdi. Ikkigina oy orasida, olti ming nusxa bosilg'on bir kitobning tarqab tugalishi, chindanda sevinarlik bir ish!

Biz bu kitobning ko'p tarqalishin ko'rar ekan, elimizning kitobga bergan ahamiyat va e'tiborlarini ko'z oldig'a keltirib sevinmasdan o'ta olmadiq. Chindanda sevinarlik bir ish.

Bu kungi, elimizda boshlang'on ilmga ko'ngil qo'yish va qiziqish kelgusida bir kitobning ikkinchi bosilishin emas, balki o'nlab va elliklab bosilishig'a yo'l ochadi.

Bu yog'dan biz juda quvong'an va tinchig'anmiz".

Elbek "Go'zal yozg'ichlar" o'qish kitobida Cho'lpon, Fitrat, Abdulla Avloniy va boshqalarning sara asarlaridan namunalar keltirgan. Shuningdek, o'zining "Qo'zg'al",

“Kuchsizlar dunyosi”, “Alanga”, “Ko’klam chog’ida yaproqlar”, “Erk qizig’a”, “Ot ila odam”, “Mozor”, hamda turmush o’rtog’i Muborak Yunusovning “Tuyg’unoy” nomli asarlari berilgan. Quyida kitobning to’liq mundarijasi berilgan:

O’zbek qizi (Botu).....	1
Bahorning kelishi (Kultegin)	2
O’gut (Fitrat).....	3
Ulug’ bayram (Choy).....	4
O’zbek qizi (Cho’lpon).....	5
Turmush ko’rinishlari (Mirmulla).....	6
Baynalmillal ashulasi	7
Hunarsiz kishi o’limga yaqin (A.Avloniy).....	8
Martsiya (Botu).....	9
Maqtanchoq kishi (G’ulom Zafariy).....	10
Qo’zg’al (Tuzguchidan).....	25
Oydin kechalar (Cho’lpon).....	26
Yetar endi (Botu).....	30
Omonat (O’zgartguchi Mahmud Suboy)	31
Kuchsizlar dunyosi (Tuzguchidan)	35
Temirchilar (V.Mahmud)	37
Alanga (Tuzguchidan).....	38
Kamunizm chechaklar (Mirmullo)	39
Tinch ish (Julqunboy)	45
Shifoli suv (Abuvaraja)	52
Ko’klam chog’ida yaproqlar (Tuzguchidan).....	54
Vulqon (Muhsin).....	55
Erk qizig’a (Tuzguchidan).....	56
Qo’sh qo’shig’i (ruschadan. Ikki o’rtoq).....	57
Paranji (Botu).....	60
O’qug’uchi tovushi (Shokir Sulaymon).....	63
Qor qo’ynida lola (Cho’lpon).....	63
Ot ila odam (Tuzguchidan).....	71
Binafsha (Ruschadan).....	74
Ey qo’biz (Tikan).....	78
Jinlar bazmi (Julqunboy).....	81
Mozor(Tuzguchidan).....	85
Tuyg’unoy(Muborak Yunusova).....	87
Men va boshqalar (Cho’lpon).....	89
Uloqda (A.Qodiriy)	90
Fol ko’rguchi chol (Devayifdan)	99
Baxtsiz erkinoy (Murattab: Kavkab).....	105

1-rasm

Ayniqsa, kitobdagi Abdulla Avloniyning “Hunarsiz kishi o’limga yaqin” hikoyasi oradan I asr o’tib 2020-yil nashr etilgan A.Shojalilov, S.Matchonov va boshqalar boshchiligidagi 4-sinf o’qish kitobida “Hunarsiz kishi o’limga yaqin” ertagi, 2-sinf ona tili va o’qish savodxonligi darsligida “Hunarning foydasi” rivoyati nomi bilan berilgan hamda “Hunarmand shahzoda” o’zbek multifilmi ishlangan. Bu hikoya o’quvchini mehnatsevarlikka, kasb-hunar egasi bo’lishlikka undaydi. Albatta, ota-bobolarimizning bir yigitga qirq hunar ozlik qiladi deganlaridek, shoh bo’lishiga qaramay, gilamdo’zning qizi yigitning hunarsizligi sabab rad javobini beradi.

Shundan so'ng, asardagi e'tiborimizni tortgan tomoni shundaki, hattoki podshoh jahl qilib turgan vaqtida ham o'zini o'qitgan ustoz bilan shu ishning maslahatini qiladi. Oddiy gilamchi qizga yetishish uchun shahzoda gilam to'qishni o'rganib ham sevgilisiga erishadi, ham joni omon qoladi. Asarning bosh qahramonlaridagi ustozga bo'lgan hurmat-e'tibor, rostgo'ylik, mardlik, vatanparvarlik va aql-farosat o'quvchilarga ijokorlardan meros bo'lib o'tadi.

Shuningdek, Ortiqboy Abdullayev, "O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi", Filologiya fanlari nomzodi hamda O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi a'zosi, Elbek nomidagi maktab va bog' uchun chin yurakdan kurashgan insondir. U kishining quyidagi so'zlari ham ahamiyatlidir.

"1921-yillardan boshlab Elbek pedagogika bilim yurtlarida rahbar lavozimlardan biri sifatida ishlab O'zbekistonda maktab maoriflarining rivojlanishi uchun katta hissa qo'shgan. Uning "Sovg'a" degan bolalar uchun, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun tuzgan darsligi o'n yillab, o'n martalab qayta-qayta nashr qilingan. Mashhur yozuvchimiz Pirimqul Qodirov "men maktabga borganimda birinchi o'qigan kitobim Elbekning "Sovg'a" kitobi, u odam g'oyaviy ustozlarimdan biri", – deb menga bir necha marta aytib, juda xursand bo'lib yurardi" [5, 31].

Natijalar va muhokama: Turkiyada Elbekni ikkinchi Cho'lpon sifatida tanishadi. Chunki, Elbek boshqa jadidlar qatori serqirra ijod sohibidir. Bugungi kunda biz foydalanayotgan boshlang'ich sinf darsliklarimizning poydevorini Elbek va boshqa jadid ajdodlarimiz qo'yishgan. Yuqorida ta'kidlab o'tilgan "Go'zal yozg'ichlar" o'qish kitobining ichida chindan ham eng sara, go'zal namunalar keltirib o'tilgan. Har bir hikoya, she'rlarni o'qiydigan istalgan zamonning boshlang'ich sinf va boshqa o'quvchilari darslikda keltirilgan asar mualliflari va qahramonlari singari yuksak didli, ma'naviyatli, mehnatsevar va vatanparvar bo'lib yetishadi.

Xulosa: Elbek (Mashriq Yunusov) 40 yillik umrining yarmini ijodkorlikka bag'ishladi. U Ivan Andreyevich Krilovning "Fil va laycha", "Ko'zgu va maymun" kabi masallarini, Aleksandr Sergeyevich Pushkinning "Baliqchi haqida ertak", "Oltin xo'roz haqida ertak" singari adabiy ertaklarini, Nikolay Alekseevich Nekrasovning "Unutilgan qishloq", "Bolalar yig'isi", "Rusiyada kimlar yaxshi yashaydilar" nomli she'rlarini tarjima qildi. Afsuski turli bo'htonlar bilan qatag'onga uchragan Elbek 1938-yilda (ba'zi manbalarda 1939-yil) Magadanda og'ir xastalikdan vafot etadi. Bugungi kunda uning haykali Toshkent viloyati Bo'stonliq tumanining markazi G'azalkentda qad ko'tarib turibdi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Amonov U.S. "Elbek. Armug'on yolqinlar". Toshkent. "Turon zamin ziyo" 2017. 55-bet.
2. Amonov Ulugmurod Sultonovich. "Noviye grani tvorcheskogo naslediya Elbeka". "Til va adabiyot ta'limi" jurnali. 2020-yil. 4-son. 62-63-betlar.
3. Amonov U. S. O'qish darslarida maqol janridan foydalanish usullari va ahamiyati: DOI: 10.53885/edinres. 2021.53. 34.124 US
4. H.Uzoqov. "Istiqlol yo'lida uzilgan navo". Kitobda: Elbek. Momaguldirak. Toshkent: "Cho'lpon", 1993-yil, 132-140-b. Yana: H.Uzoqov. Erk yo'lida erksiz ketgan fidoiy. Kitobda: Elbek Tanlangan asarlar. Toshkent: "Sharq", 1999. 2-20-betlar.
5. Saparova Sh.R. "Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun Elbekning yaratgan darsliklari". Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar. aprel., 2023
6. Saparova Sh.R. "Elbekning boshlang'ich sinf darsliklarini yaratishdagi xizmatlari (ona tili va o'qish darsliklariga oid materiallari asosida) BuxDU. 5A111701-Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang'ich ta'lim) mutaxassisligi bo'yicha magistr akademik darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya (Ilmiy rahbar: f.f.f.d.(PhD), dotsent, Amonov U.S.) Buxoro – 2022.
7. U.S.Amonov, Sh.R.Saparova. The mother tongue textbook of the primary school in Elbek's interpretation. ACADEMICIA. An International Multidisciplinary Research Journal. Vol.11, Issue 6, June 2021. Impact factor: SJIF 2021=7,492. p-403. <https://saarij.com>

8. U.S.Amonov, Sh.R.Saparova. "FILOLOG OLIM, MUALLIM, BOLALAR SHOIRI ELBEK" Boshlang'ich va maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini oshirish muammolari: innovatsiya, raqamli texnologiyalar va xalqaro tajribalar» xalqaro ilmiy-amaliy anjumani materiallari. 2022-yil 13-14-may. 363-bet. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6568979>

9. Xudoyberdiyev J. "Tahrirchi Cho'lponmi yoki Elbek?" Milliy tiklanish. 1996.12-mart.

10. Shahlo Saparova. "The classification of Elbek poems in 5 directions". "Pedagogik mahorat" jurnali. 2021-yil, dekabr. 175-177-betlar.ped_mahorat@umail.uz

11. Sh.R.Saparova. "Ham ijodkor, ham murabbiy". "Tafakkur va talqin" Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy anjuman to'plami. Buxoro-2021. 1593-1597-betlar.